

TANULMÁNYOK A TÁRSADALOMTUDOMÁNYOK KÖRÉBŐL

JUHÁSZ GYULA KÖLTŐI NYELVÉNEK SZÓTÁRI FELDOLGOZÁSA

Írta: BENKŐ LÁSZLÓ

I.

(Tervezet)

1. Az egyéni szótár.

A langue és parole kérdése még nyilván sokat foglalkoztatja majd a nyelvtudományt. [1]. A sokoldalú kérdés vizsgálatának mindig vissza-visszatérő refrénje és egyik világosan konkrétizálható alaptétele az, hogy a nyelv — a szókincs tekintetében éppen úgy, mint a grammatikai rendszerre nézve — az egyéni nyelvhasználatban realizálódik. Ebből következik, hogy a nyelvre vonatkozó vizsgálatoknak — akármilyen célból történjenek is — az általános érvényű szabályszerűségek mellett figyelembe kell venniök az egyéni nyelvhasználatot. Üssük fel valahol találomra akármelyik nyelvészeti folyóiratot vagy szakmunkát! Mindenkor ott találjuk az egyéni nyelvhasználatot (költők, írók szavait, az értekező írásokból, nyelvjárási szövegekből származó adatokat) mint bizonyító anyagot.

A nyelvtudománynak tehát nélkülözhetetlen támpontja, adattára, kincsesbányája az egyéni nyelvhasználat akár lexikológiai, akár grammatikai kérdésről legyen szó.

Még jobban rá vagyunk utalva egyes írók vagy művek vizsgálatára, ha régiebb korok nyelvét elemezzük. Hiszen a nyelvi fejlődés egy bizonyos időszakban elért fokát abból láthatjuk meg, ahogyan a nyelvi eszközök egy-egy alkotó művész vagy mű, műfaj különleges nyelvi stílusában érvényesülnek. [2].

Már ez a néhány megjegyzés is annyira nyilvánvalóvá teszi az egyéni nyelvhasználat vizsgálatának szükségességét, hogy csodálkoznunk kell, hogyan késlekedhetett ilyen sokáig egy-egy jelentős írónk, költőnk nyelvének teljes egészében való feltárása, felmérése.

A kérdés nyitja valószínűleg a sokoldalú szemlélet hiányában, a tudományos egyoldalúságban rejlik. Vagyis abban, hogy a régi tudományos szemlélet a nyelvi tényeket nem a beszélő egyéniségével való elválaszthatatlan kapcsolatukban, hanem önmagukban vizsgálta. [3]. Sajnos, e téren a nyelvtudomány eléggé hátul kullog. Hiszen pl. a néprajztudomány már jóval régebben felismerte az előadott, elmondott anyag és az előadó viszonyának nélkülözhetetlen vizsgálatát [4].

A régi tudományos szemlélet az egyén szerepét csak az eltérésekben látta meg [5]. Csak jóval később jutott érvényre az a felfogás, hogy csakis az író teljes nyelvi kincsének rendszeres feldolgozása nyújt valóban értékes támpontot a tudományos vizsgálat számára [6].

Egy író nyelvének feldolgozása természetesen sok konkrét cél szerint történhet, de mai nyelvszemléletünk számára már nem kétséges, hogy ha egy író, költő nyelvi anyagát számba vesszük, az illető valamennyi nyelvi tényére tekintettel kell lennünk.

A nyelv legjobban konkrétizálható, legkönnyebben rendszerezhető, mert legjobban különválasztható, önálló eleme: a szó; ezért egy író, költő nyelvének szótári feldolgozása, tehát egy egyéni szótár elkészítése első-sorban a szókincsre alapulhat. Viszont, ha egy író szókincsét akarjuk szótárilag feldolgozni, akkor minden általa felhasznált szót és a szavak minden egyes előfordulását meg kell vizsgálnunk. (Más kérdés — és alább foglalkozom vele — hogy minden egyes előfordulás helyet is kapjon-e és hogyan a szótárban).

* * *

Ha egy író szavait önmagukban (mint szótári címszavakat) sorakoztatnánk csak fel, az sem volna teljesen haszon nélkül való. Megláthatnánk belőle, hogy nyelvünk egy bizonyos korszakában a nyelvi fejlődésnek egy bizonyos fokán ennyi és ennyi, ilyen vagy olyan szó volt szükséges egy költői munkásság kifejtéséhez. Értékes összehasonlítási, viszonyítási alapot nyújtana egy ilyen egyszerű címszótár akár az író korának, akár a mi korunknak nyelvi vizsgálata, egyes szavak élete, megléte, a szókincs hullámlázása stb., stb. tekintetében. (Nem feledve el azt a negatív tanulságot sem, hogy milyen szók nem szerepelnek az illető író szókészletében.)

Mégis — úgy véljük — egy ilyen szótár nem tudná a tudományos igényeket kielégíteni, s érdemleges gyakorlati jelentősége sem volna. Minden szótár alapvető feladata ui., hogy világos képet nyújtson a felsorakoztatott szavak jelentéséről. A többnyelvű szótárak esetében ez az idegen nyelvi megfelelők értelmezésével szokott történni.

Egy író, költő nyelvét feldolgozó, tehát egy egyéni szótárnak is pontosan kell tükröznie mindazokat a jelentéseket, jelentésárnyalatokat, amelyek kifejezésére az író az egyes szókat felhasználja. Mégis az ilyen szótárnak nem lehet célja a szavak olyan értelmezése, mint az ún. értelmező szótáraknak, mint pl. a készülő akad. ÉrtSznak. [7]. Az egyéni szótárban az ilyen értelmezésre legtöbbször nincs szükség. Legfeljebb akkor kerülhet rá sor, ha a köznyelvben ismeretlen; archaikus, idegen- vagy tájnyelvi vagy más nyelvi rétegből vett, esetleg éppenséggel az író által gyártott szó bukkan fel.

Feltétlenül szükséges azonban a felhasznált szavak jelentésárnyalatainak pontos megvilágítása megfelelő szöveggörnyezet alapján [8]. Ez pedig megkívánja, hogy a szót megfelelő szöveggörnyezettel, lehetőleg egész mondattal közöljük.

A megfelelő szöveggörnyezetre nemcsak az értelmezés világosságának biztosítása céljából van szükségünk, hanem azért is, mert az egyéni szótárnak nem csupán általános nyelvi, pontosabban jelentéstani célja van. Sőt elsősorban nem ez, hanem grammatikai és stilisztikai. Vagyis az egyes

szavaknak nem csupán jelentését, hanem grammatikai és stilisztikai funkcióját is ki akarjuk mutatni az egyes előfordulásokban. Pl. a *fehér* szó nem kíván értelmezést, jelentése mindenki előtt világos. De már grammatikai szempontból nem közömbös, hogy egy ilyen mondatban: »Zászlóm fehér volt, szűz fehér selyem...« a *fehér* szó az összetett állítmány névszói része, s a hozzá csatlakozó, többszörös jelzős szintagmából álló értelmező keretében már tulajdonságjelző. Ugyanakkor a hátravetett jelző s benne az ismétlődő *fehér* egyben fokozott expresszív hatású is.

A jelentés szempontjából nincs különbség a *csend*—*csönd*, *csendesen*—*csöndesen*, *szeg*—*szög* stb. szavak között. De már a hangulati érték szempontjából nem lényegtelen, hogy Juhász Gyula legtöbbször az *ö-ző* változatokat használja az efféle szavakban. (Vö. Tisza szögén, Vizimalom, Megint a Tiszánál stb., s főleg éppen tájjellegű verseiben.) Sőt ezeknek a szavaknak a tájhangulata tovább rezeg akkor is, ha *e-ző* változat nélküli szavakat halmoz a költő: »E föld örökre altatón maraszt... Csak gúny és vád örökös örököd«... stb.

Mindezek a jelenségek — persze nem szétválasztva, hanem együttes előfordulásban — feltárulnak a költő szókincséből, ill. a szavak mondatkörnyezetéből, csak ki kell őket bányászni.

Az egyéni szótár feladatául tekintjük tehát, hogy 1) felsorakoztassuk mindazokat a szavakat, melyek egy író, költő — adott esetben Juhász Gyula — nyelvhasználatában előfordulnak; 2) megkülönböztessük azok értelmét, jelentésárnyalatait; 3) megvilágítsuk a szavak grammatikai (főleg szintaktikai) felhasználását és 4) stilisztikai értékét.

Mindez nyilván eléggé indokolja is az egyéni szótár létjogosultságát. Mégis, más szempögből is felvethető az egyéni szótár jelentősége. Hivatkozhatnánk olyan érvekre, mint a Berlinben készülő Goethe-, a Moszkvában tervezett Puskin-szótár, vagy az Akad. Nyelvtud. Intézet részéről nemrégén kezdeményezett Petöfi-szótár, nem is szólva a már régebbi francia Corneille-, Molière szótárról. Ám sokkal konkrétabb tanúvallomásokat is felsorakoztathatunk: Szótárirodalmunk hiányaira rámutatva ORSZÁGH L. arról panaszkodik, hogy nincs olyan szótárunk, mely valamilyik jeles írónk, költőnk szókincsét dolgozná fel [9]. Tehát a lexikológia szempontjából is szükség van az egyéni szótárra. Ugyanilyen igényrel lépett fel már korábban a stilisztika is [10]. Hasonló módon felsorakoztathatnánk a nyelvtudomány különböző többi ágai mellett az irodalomtudomány, a verstan, a művelődéstörténet, általában a nyelvi, stilisztikai vagy irodalmi elemzés, a filológiai egybevetés, kétes szöveg tisztázása stb., stb. igényeit. Mindezek munkásai megannyi más-más szempontból ugyan, de feltétlenül haszonnal forgathatják — és reméljük hamarosan forgatják is — az írók, költők egyéni szótárait. S mindezzel legalábbis egyenértékű az a jelentőség, melyet az egyéni szótár a tágabb értelemben vett gyakorlati élet számára nyújthat.

Olyan időszakban, amikor a társadalom nagy tömegei válnak a műveltség részeseivé — nemcsak azért, hogy az iskola megnyílt előttük, hanem azért is, hogy a felnöttek számára lehetővé vált a kultúra számos területének birtokba vétele (színház, film, rádió, könyvek, folyóiratok stb. óriási mértékű terjedése nemcsak a városban, hanem a falun is) — egyre fontosabbá válik a nyelvi norma kialakítása, a viszonyítás lehe-

tőségének biztosítása. Amikor a nyelvi helyest vagy szépet keressük, első-sorban nagy költőinkhez, íróinkhoz fordulunk eligazításért. Ezt az útmutatást segíti, könnyíti meg nagyjaink nyelvének szótári feldolgozása. Természetesen az egyéni szótár nem pótolhatja az ÉrtSzt-t. Ha egy szó jelentését, felhasználását keressük, nyilván gyakran kellene csalódva letenni az egyéni szótárát, s ez sok bosszúságot okozna. Az ilyen szükségletre kevésbé kielégítő az egyéni szótár. Annál inkább egy-egy közhasználatú szó mikénti alkalmazására, jelentésárnyalatainak gazdagságára, vonzatainak különbözőségére, mondatbeli szerepének sokrétűségére nézve. Nem csökkenti az egyéni szótár értékét az sem, hogy nagy költőink, íróink gyakran eltérnek a nyelvi normától, és egyénitene (Gondoljunk Adyra!); sőt éppen ezzel mutatnak példát a nyelvben rejlő végtelen lehetőségek kiaknázására, művészi felhasználására, az általános nyelvi műveltség fejlődésének soha véget nem érő felfelé ívelésére. Nem feledkezhetünk tehát meg a nyelv-művelés: a nyelvi helyes és szép követelményéről sem. Hányszor megakadunk egy-egy ige ritkábban használatos vonzatán, egy-egy szónak különböző jelentésárnyalatán, valamely jelzős vagy egyéb szintagmatikus kapcsolatnak ilyen vagy olyan felhasználásán, az igéknek különböző igekötőkkel történő összetételén stb., stb.

Túlzás volna azt állítani, hogy mindezekre a kérdésekre konkrét és kimerítő választ nyújt egy egyéni szótár. De bizonyos, hogy mindenkor bőven találunk benne olyan analógiákat, olyan támpontokat, viszonyítási alapokat, melyeknek segítségével megoldhatjuk az éppen felmerülő nyelvi, nyelvtani, stilisztikai stb. kérdéseket.

Abból a szempontból sem közömbös az egyéni szótár, hogy egy bizonyos szó stilisztikailag hogyan minősül, eléggé irodalmi-e vagy sem [11].

Végül ne feledkezzünk meg azokról a hatalmas lehetőségekről, melyeket a nyelv, nyelvtan, — de még az irodalom — tanítása és tanulása közben nyújt az egyéni szótár. Nyújt a szókincs sokrétű felhasználásának gazdag példatárával, a jelentésárnyalatok finom megkülönböztetésével, a szavak mondatbeli szerepének sokoldalú bemutatásával; egyszóval a nyelvi helyes és az irodalmi szép számtalan követendő (esetleg kerülendő) példájával.

2. Miért Juhász Gyula?

Vajon nyújtja-e, nyújthatja-e a felsorolt tudományos és gyakorlati előnyöket egy olyan szótár, mely Juhász Gyula nyelvét dolgozza fel? Nyilvánvaló, hogy a kategorikus válasz — akár igenlő, akár tagadó — elhamarkodott volna.

Amikor az egyéni szótár készítésének gondolata felmerült, számba kellett venni azokat az eszközöket, melyek munkánkban rendelkezésre állnak, és azokat a korlátokat, melyek közt munkánkat végeznünk kell. Minthogy szótárunk — legalábbis magyar vonatkozásban (nemely tekintetben esetleg általános érvényűen is) — úttörő jellegű, nyilván nem fogja teljes egészében elkerülni azokat a buktatókat, melyek egy ilyen munkában minduntalan élénk merednek. Az a szerény és inkább lelkesedéssel, mint szakismerettel felvértezett gárda, mely a szótár elkészítésére vállal-

kozott, csakis — időben és minőségben — erejét meg nem haladó feladatot végezhet.

Vidéki vállalkozásról lévén szó, előnyösnek látszott annak a szempontnak az érvényesítése is, hogy az adott helyi viszonyok figyelembevételével olyan anyagot dolgozzunk fel, amely elsősorban éppen Szegeden aknázható ki. (Ilyenek a Juhász Gyula kritikai kiadás munkálatai, a Juhász hagyatékát feltáró irodalmi múzeum stb.) A munkánk sikere szempontjából nem jelentéktelen külső támogatás reménye is így kecsegtet leginkább.

Ezek azonban csak a külső keret adottságai. Vannak tartalmi, jelentősebb indokok is, melyek Juhász Gyulához vezettek.

Az ő költői, irodalmi értéke vitán felül áll. (Megbecsülésének éppen az imént említett akad. kritikai kiadás folyamatba tétele egyik demonstratív megnyilvánulása.) Munkássága mennyiségileg nem olyan nagy terjedelmű, hogy műveinek feldolgozása beláthatatlan időt igényelne. Működése — nyelvi szempontból is — egy már lezártnak tekinthető, történetileg korszakolható időszakba esik, de nem olyan távoli, hogy a költő nyelvhasználatára lényegesen elkülönülne a miénktől. Költészete nem szorult az egykori uralkodó osztály szűk sáncai közé. Érdeklődése az egész nép felé fordult. Ennek megfelelően költői nyelve is híven tükrözi a korabeli műveltségét magába szívó, de az egész népetől el nem különülő irodalmi nyelvhasználatot. Így költői nyelve túlnyomórészt általános, köznyelvi elemeket tartalmaz, anélkül, hogy szűkkörűen szegényes, sablonos maradna. (Legfeljebb a klasszikus vonatkozások, jelképek stb. mondatnak vele viszonylag sok idegen, főleg latin, görög szót.)

Mindezeknek a szempontoknak latolgatása, mérlegelése alapján érlelődött meg, és vált elhatározássá a Juhász-szótár (röv. JuSz) elkészítésének gondolata.

3. A szótári feldolgozás anyaga.

Juhász Gyula költői műveinek teljes, kritikai kiadása még nem készült el. Ezért a szótár előmunkálataihoz a régebbi kiadások szövegét vetjük alapul (Vö. a próbafüzet szócikkeit). Minthogy azonban a kritikai egybevetést megelőző szövegek számos korrekcióra szorulnak [12] végső formájában a JuSz a kritikai kiadás szövegére fog épülni. Ezt lehetővé teszi a kritikai kiadás munkálatainak előrehaladása, s az alább kifejtésre kerülő gyakorlati szempontok is indokolják.

4. A szótári feldolgozás módja.

A szókincs számbavétele, tehát az egyes szavak cédulázása eleinte — mintegy előmunkáltként — primitív módon, egyenkénti kiírással (persze a mondatkörnyezettel együtt) történt. Később — BALÁZS JÁNOS szíves tájékoztatása alapján — modernebb és praktikusabb módszerre tértünk át. A külföldön is használatos, Rotaprint lemezről történő sokszorosítást azonban — anyagi okok miatt — nem vezethettük be [13]. Ezért egy házilag is elvégezhető, közbülső megoldáshoz folyamodtunk: A megfelelő szöveg-

egységet — átlag egy versszak — annyi példányban gépeltük le, ahányszor a szövegrészben előforduló szavak száma ezt megkívánja. Juhász Gyula egy-egy strófájában 20—25. szó fordul elő. Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy három-négyszeri gépeléssel rendelkezésre áll a megfelelő mennyiségű és a szükséges szöveget tartalmazó cédula. Ez az eljárás természetesen nem vetekezhetik az egyszeri sokszorosítás alapján készülő nyomdai munkával, melyben kétségkívül még kisebb a tévedési, hibázási lehetőség. De a munkát így is nemcsak hatszorta-nyolcszorta gyorsabbá sikerült tenni, hanem ennek megfelelő arányban csökkent a hibaelkövetés lehetősége is (már ti. a szöveghűség tekintetében). Ugyanakkor a gépelők (egyben további munkatársak is) a feldolgozandó szövegek alapos megismerése terén is jó előgyakorlatot végeztek. (Egy versszaknyi szövegkörnyezetet véve alapul kerekén 3500 szövegrésznek a sokszorosítására van szükség. Ez összesen mintegy 70.000 cédulát eredményez.) [14].

5. Szótári címszók.

A szótári feldolgozás céljából természetesen figyelembe vesszük azokat a szempontokat és tapasztalatokat, melyek az eddigi munkálatokból, ill. szakirodalomból rendelkezésünkre állanak [15]. A JuSz sajátos céljainál fogva azonban a különböző szótárak készítése során felmerült kérdések csak hasonlóak, de sokszor nem adnak feleletet a mi problémáinkra.

A JuSz egynyelvű szótár. Közvetlén célja a szavak jelentésének, jelentésárnyalatainak, grammatikai, stilisztikai funkciójának pontos megvilágítása. De nem »értelmezéssel« — mint az értelmező szótárak esetében — vagy legalábbis elsősorban nem azzal, hanem a költő által felhasznált alkalmazási módok megfelelő példatárának bemutatásával, felsorakoztatásával; akár jelentésbeli különbségtétel, akár a szóalakban vagy a tőlük elválaszthatatlan hangulati értékben legyen is eltérés az egyes szavak, ill. a szavak felhasználásai között. Tehát a JuSz-ban kerüljük a szavak magyarázatát. Egyszerűen az előfordulások rendszerezett felsorakoztatásával mutatjuk be a szavak különböző felhasználási módjait (vö. a csatolt próbafüzet) az alábbi szempontok figyelembevételével:

1) Elsőrendűen fontos, hogy minden szónak kitűnjék a jelentéstartalma. Általában ezt világosan nyújtja a megfelelő mondat-, szövegkörnyezet. Hiszen a szótár túlnyomórészt olyan szókat tartalmaz, melyek a mai nemzeti, irodalmi nyelvben használatosak. (Ez is egyike azoknak a tényezőknek, melyek Juhász Gyulához vezettek, minthogy az ő szókincse nagy egészében azonos a mai irodalmi nyelv szókészletével.) Legfeljebb néhol látszik célszerűnek egy-egy (inkább csak figyelem felkeltő, esetleg magyarázó) utalás. Pl. olyan esetekben, amikor a köznyelvi használat és a költői előfordulás között valamilyen (jelentésbeli, szórendi stb.) eltérés van, vagy a köznyelvben nem használatos táj-, idegen stb. szók esetében, mint *avitt*, *pagony*, *lonckoronás*, *darvadozik*; *epitáfium*, *Klytemnestra* stb.

Az értelmező szótárak készítése során nagy gondot okoz a címszók kiválasztása [16]. Nálunk ez a kérdés már eleve megoldódik, hiszen egyéni szótár esetében csakis a teljes szókincs feldolgozásának van tudományos értéke és létjogosultsága. Ezért a szótári címszók közé (a korábbi tervtől eltérően) a versekben szereplő minden szót, így a verscímekben vagy má-

sutt előforduló családnéveket (pl. *Forel*, *Tabódy*) vagy idegen szókat (*Epi-fánia*, *In memoriám* stb.) is felveszünk [17]. Ezek is hozzátartoznak a költő gondolatvilágához, s a JuSz egyben tárgyi index is lesz.

A JuSz-ban tehát a költő által felhasznált valamennyi szó helyet kap.

2) Azon az elvi alapon túlmenően, hogy a szótár címszavai közé, minden, a költőnél előforduló szót felveszünk, részletkérdések is adódnak még bőséggel:

a) Külön címszó legyen-e a *van* mellett a *vagyok*, *volt*, *volna*; a *lesz* mellett a *legyen*, *légy*; a *sötét* mellett a *setét* stb.?

Szótárunk grammatikai, stilisztikai jellege megkívánja, hogy az egy szócsaládba tartozó szók lehetőleg egymás mellett foglaljanak helyet. De ez az elv csak olyan mértékben valósítható meg, amíg nem zavarja a szótári jelleget. A betűrendet mindenképpen meg kell tartanunk. Ezért a betűrendileg különálló, de egy szócsaládba tartozó szavakat kölcsönös utalással is ellátjuk. (Pl. *volna* szócikkben: »vö. *van*«; *van* szócikkben: »vö. *volna*«.)

b) A szótár gyakorlati, grammatikai, stilisztikai stb. értékét egyaránt növeli, ha tiszta, könnyen áttekinthető képet nyújt az igekötők, szóösszetételek használatáról.

Ezért az *igekötős igék* — az igekötők szerinti — abc rendben kerülnek a szótárba akkor is, ha a szövegben külön szóként, az igétől elválasztva fordulnak elő: »Egy idegen arc néz rám vissza onnan« mondatból tehát *visszanéz* címszó kerül a szótárba. De célszerűnek látszik az igekötős igéknek az alapige melletti felsorolása is (mondatkörnyezet nélkül). Tehát a *benéz*, *megnéz*, *ránéz* stb. igék címszókénti előfordulásuk mellett a *néz* szó cikkében is — pusztá felsorolás formájában — helyet kapnak.

Az *összetett szók* az előtag szerinti abc sorrendben szerepelnek a szótárban. De — az igekötős igékhez hasonlóan — az utótag címszában is felsoroljuk az összetételeket, ha az utótag is előfordul önálló szóként. (Pl. *aranyág*, *pálmaág* külön címszók a betűrendi sorrendben, de az *ág* szó cikkében is jelezzük: *arany-*, *pálma-* összetételekként.) Viszont a *szenháromság* összetételből a *háromság* utótag nem kap külön címszót, mert önállóan nem használja a költő [18].

3. A JuSz célja — mint jeleztem — egy-egy szó kitereléyesedésének, a szócsalád gazdagságának feltüntetése is. Ez az elv kívánja meg, hogy — más felfogástól eltérően — a címszók betűrendjét a szó első egységéhez igazodva állítsuk össze [19]. (Tehát pl. az *el* igekötő valamennyi előfordulása együtt található meg a szótárban; szintúgy — lehetőleg — egymás után közöljük egy szónak képzett származékait és összetételeit is, de mindenkor csak a betűrend megtartásának a keretei között (vö. a próba-füzetben *álmodoz*, *álom* stb.).

4. Különösen bonyolult a »formaszavaknak« (kötőszó, indulatszó, névmás, névutó) cikkbe foglalása [20].

Az *és*, *s* stb. kötőszókkal kapcsolatban a leggyakoribb típuszövegeket közöljük, s a többi előfordulásokra utalunk.

A kiegészült névmások (*neki*, *benne*, *vele* stb.) külön címszót kapnak.

A névutók mint önálló szók szintén külön címszó alatt szerepelnek. De már az igekötők, szintúgy a ragok, jelek — nem lévén önálló szók — nem kapnak külön szócikket.

Hasonló megfontolással nem szerepel a címszók között az *a*, az névelő sem.

A közép- és felsőfokú melléknevek az alapfok betűrendje szerint kerülnek a szótárba. (Tehát pl. *legutolsó* az *utolsó* címszó alatt.)

6. A szócikkek összeállítása.

A JuSz-ban az egyes címszók külön értelmezésére, magyarázatára — mint láttuk — általában nincs szükség. Annál fontosabb azonban a szavak *jelentésárnyalatainak* finom megkülönböztetése, mely elsősorban a különböző szókapcsolatokban érvényesül és érzékelhető. (Pl.: Egy Istenem van: a *lelkembe mélyen*; Nagy tengerek *mély* csöndje; A *mélyből* mind *mélyebb* után török; És minden dolgok *mélyén* béke él.) Ugyancsak feladatul tekinthetjük a szavak felhasználási módjainak, mondatba szerkesztésének bemutatását, felsorakoztatását. Mindez együtt legfontosabb feladattá teszi a megfelelő szöveggörnyezet kiválasztását.

A szócikkek megszerkesztésében tehát ezek a szempontok szerepelnek alaptényezők gyanánt: 1. a jelentésárnyalatok kidomborítása, 2. a szavak nyelvtani — főleg szintaktikai — funkciójának bemutatása, 3. esetleg sajátos stilisztikai vonások szemléltetése. Ezek a szempontok azonban legtöbbször nem elkülönítve, hanem együttesen jelentkeznek. Számot kell vetnünk azzal is, hogy a jelentésárnyalatok megkülönböztetése vagy éppen sggel rangsorolása nem is mindig lehetséges [21]. Ezt a kérdést éppen ezért csak az egyes előfordulások alapján, külön-külön lehet eldönteni. Általános elvként itt csupán annyit állapíthatunk meg, hogy először közöljük a szó köznyelvi használatának megfelelő szövegrészt (szövegrészeket), majd az esetleges sajátos alkalmazásokat.

A JuSz fő feladata a szók felhasználásának, tehát mondatbeli funkciójának bemutatása. Eppen ezért a szócikkek összeállításában a szók mondatbeli szerepe az irányadó. Vagyis a csoportosítás elsősorban a szónak állítmányi, alanyi, tárgyi stb. előfordulása szerint történik. Ez az alapelv szabja meg a szöveggörnyezet kiválasztását is. Az állítmányhoz, alanyhoz mint címszóhoz általában egész mondatot, a bővítményekhez annyi mondatkörnyezetet közlünk, amennyi a címszónak mint mondatrésznek szerepét világosan megjelöli. Tehát legalább azt a szintagmát, melybe a címszó közvetlenül beletartozik. (Tárgy, határozó mellett lehetőleg az állítmányt, jelző mellett a jelzett szót stb.) Pl.: »Lelkem ma sétál tűnt utcák nagy éjén« mondat a *sétál* ige szócikkében fog teljes egészében szerepelni. De mert a *lelkem sétál* predikatív viszony nem köznyelvi használatú, az előforduló szavaknak sajátos kapcsolatát és jelentésárnyalatát mutatja, a *lélek* címszó alatt is közölnünk kell ennyit: *lelkem ma sétál*. A *tűnt* és *nagy* szók cikkében pedig szerepelni fog a két jelzős szintagma: *tűnt utcák*, ill. *nagy éjén*. A »Szenvedtem érted és vérzettem érted belül« mondat a *szenved*, ill. *vérez* ige szócikkébe kerül. Az *érted* határozó szónál elegendő a *szenvedtem érted* szintagma közlése. A *belül* címszónál ismét szükség lesz a *vérzettem érted belül* mondatra, mint sajátos felhasználású példára. A jelzős szerkezetek általában a jelzők, ill. a jelzőt kifejező melléknevek cikkében nyernek elhelyezést; minthogy így legjobban kidomborodik egy-egy szónak sokoldalú — egyben a jelentésárnyalatokat is kife-

jező — felhasználása. De a közölt szövegrésznek a tágabb mező, a szélesebb mondatkeret, tekintetében is tájékoztatást kell nyújtania. Ezért gyakran egy-két, látszólag nélkülözhető vagy fölösleges szó is belekerül a közölt szövegbe. Pl. »mely ölmos szárnyán kőválygott az égnék« mondatból az *ég* címszó esetében nyugodtan elmaradhatna a *mely*. De akkor nem jeleznenk a távolabbi beágyazást, a mellékmondatban való előfordulást. Hasonlóképpen gyakran a költői, stilisztikai felhasználás kívánja meg a teljesebb szöveggörnyezet közlését: »álmodva, lustán, fényről, színről, égről« szerkezetből — ugyancsak az *ég* címszó esetében — elhagyható volna a *lustán, fényről, színről*, de akkor nem látnánk a költői felhasználást.

Mindez azt mutatja, hogy a szöveggörnyezetnek az alsó és felső határát egyaránt gondosan mérlegelni kell. Ha minden szónak, minden alkalommal közölnénk a teljes mondatkörnyezetét, ez annyit jelentene, hogy minden mondat mintegy 15—20 különböző helyen ismétlődne a szótárban. Ez nyilván helytelen volna, s a terjedelem fölösleges szétnyújtását eredményezné. Egyes mondatok, szövegrészek ismétlése persze elkerülhetetlen. Nem is volna célszerű a fedéseknek teljes kiküszöbölése. A felesleges ismétléseket, a terjengősséget azonban igyekszünk elkerülni.

A teljes mondat követelményét sem értelmezhetjük mechanikusan. Az iménti példa esetében felesleges volna »a szűk udvar mélyén platánfa gyérül« sornak közlése csak azért, hogy teljes mondatot kapjunk. Vagyis a teljes mondathoz csak ott ragaszkodunk szigorúan, ahol ezt a jelentéstani, szintaktikai vagy stilisztikai szempontok megkívánják. Ugyanigy, amikor pl. arról van szó, hogy egy melléknév milyen jelzős szintagmákban fordul elő, nyugodtan elhagyható a mondatkörnyezet jelentékeny része. Pl.: a »bús halott orcája« szerkezet bús szava akkor sem mond többet, ha teljes mondatkörnyezetben olvassuk: »S' egy idegen arc néz rám vissza onnan, Mint bús halott orcája hús habokban.« Magukat a jelzős kapcsolatokat azonban — tehát egy jelzett szóhoz kapcsolt minden jelzőt, ill. egy jelzőnek mint determinánsnak minden alaptagját — felsoroljuk.

A mondatrész szerinti kategorizáláson belül a további sorrendet az előfordulások szokott vagy szokatlan volta, a mondat, szintagma felépítése, az előfordulások száma stb., stb. határozza meg. Egy előre megállapított elvi sorrend mindenáron való erőszakolása — úgy vélem — súlyosabb hiba volna, mint az esetenkénti rugalmas elrendezés mellett is olykor elkerülhetetlen önkényes válogatás veszélye.

A szócikkek feldolgozásában sok más szempont is szerepet játszik még. Maga az azonos jelentés nem mindig kizárólagosan döntő a bemutatásokban. Pl.: *véle* — *vele* alakpárok közt nincs jelentésbeli különbség, de van verstani, ritmikai, ill. stilisztikai. Tehát mindkét alakváltozat előfordulására példát kell közölnünk. (A szenvedő mind egytestvér *velem*,; Ó, láttam *véle* együtt annyi tájat.)

Nyelvtani, stilisztikai szempontból nem közömbös a szavak *ragozása, jelezése*: (Gondoljunk a *szók,—szavak, szótárt,—szótárat, fekszem—fekszek*-féle alakpárookra.) Tehát a toldalékos szóalakokat is be kell mutatnunk, ill. a címszóban közölt, ragtalan alapszónak mindig a költő által használt toldalékos alakját tüntetjük fel a szócikkben.

A szótári feldolgozás szempontjából nem közvetlen fontosságú, de stilisztikai, irodalmi stb. jelentősége nem hanyagolható el az előforduló

szavak korszakoló jelzésének, vagyis annak, hogy az egyes szókat mikor, pályája elején vagy később használta-e, ill. milyen előfordulásban, működésének melyik korszakában alkalmazta a költő [22]. Ezt az áttekintést a kritikai kiadás időrendi sorszámozása biztosítja.

7. Technikai jelölésmódok.

A szótári elrendezés, kezelhetőség, takarékoság a terjedelemben stb. nélkülözhetetlenné teszi bizonyos sajátos jelölések és rövidítések alkalmazását.

Elsősorban biztosítanunk kell azt, hogy a szótári címszók, ill. szövegrészek eredeti előfordulási helye könnyen és gyorsan fellelhető legyen. A feldolgozott verseket sorszámmal jelöljük. Ugy szintén a verssorokat is az egyes verseken belül. A két számot törtvonal választja el egymástól: 397/2 pl. azt jelenti, hogy a 397. sz. vers 2. sorában található meg a keresett szó, ill. idézet vagy utalás. A verscímekre való hivatkozás ugyancsak sorszámmal történik, de a tört nevezőjébe C kerül (beleértve az itt-ott alcímként előforduló szókat is).

Az egyébként előforduló rövidítések, ill. jelzések megfelelnek az ÉrtSz. jelzéseinek [23].

JEGYZETEK

- [1] Vö. Általános nyelvészet, stilisztika, nyelvjárástörténet. A III. orsz. m. nyelvész-kongr. előadásai. 1956. — R. A. Budagov, A nyelvtudomány történetéből. Ism.: NYIK. VII. 1. stb.
- [2] Vö. Tompa J, Nyelvünk a reformkorban tanulmánykötetben. 1955 : 412.
- [3] Vö. Budagov Saussure-re vonatkozó fejtegetéseit. I. h.
- [4] Vö. pl. Ortutay, Fedics Mihály mesél. 1940. Bev. — Pedig csirájában már a XVIII. század végén felbukkant a közlő és hallgató közti viszony fontossága. (Adelung J. Chr, Über den d. Styl. Berlin, 1785. II. 6.)
- [5] Vö. Tervezet a Puskin nyelvi szótárhoz. Szovj. Tud. Akad. kiadása. 1953. I.
- [6] Uo.
- [7] Vö. a megjelent tájékoztatókat, ill. mutatókat. (Próbafüzet, 1951; Mutató, 1953; MNY. L: 225–253; Nyr. LXXIX: 81–87; Nyr. LXXX: 355. stb.)
- [8] Az értelmező szótárak, így az ÉrtSz is alkalmazza az értelmezésnek ezt a formáját.
- [9] Vö. Nyr. LXXVII: 395. — Rubinyi Mikszáth, Visky Károly Arany-glosszáriuma — a maguk idejében jelentős munkák — a mai követelményeket már nem elégítik ki.
- [10] Vö. Szabolcsi M, ÉPHK. LXIX: 68.
- [11] Ma már nem vitás, hogy minden szót »költői izzásba« lehet hozni. Tehát minden — látszólag közönséges — szó is felhasználható a költői nyelvben. (Vö. Riesel, Abriss der d. Stil. 1954: 83. Ezzel ellentétes véleményt vall Gvozgyev. Ism.: NYIK. V: 183.)
- [12] Péter Lászlónak, a kritikai kiadás technikai szerkesztőjének szíves közlése.
- [13] A sokszorosítási költség-1000. cédulánként 3200.- Ft. lenne.
- [14] Mindez azonban csak előmunkálat. A szótári szócikkekbe kerülő szöveggörnyezet alapjául szolgáló cédulaanyag biztosítására Péter L. ötlete látszik a legsikerültebb megoldásnak. A kritikai kiadás nyomásra kész szövegekből megfelelő számú — 20–25 — egyoldalas, nyers lehúzású példányból rendelkezésre fog állni a hiteles szöveg, melynek csak megfelelő szétvágása, ill. felragasztása lesz szükséges.

- [15] Legközvetlenebb segítséget a VOX-szótár bevezetője, a Puskin-szótár tervezete, az akadémiai ErtSz közleményei, ill. a Petőfi-szótári tervről szóló tájékoztató jelentett. (A berlini Goethe-szótár szerkesztőségének vezetőjével — Frau Dr. Jutta Neuendorff — tervezett közvetlen tapasztaláscsere eddig — sajnós — nem valósulhatott meg.) — Sok hasznos elvi kérdést tartalmaz »A m. szókészlet szótári feldolgozásának kérdései« vita (I. OK. VI: 134–196), valamint *Országh L.* Johnson lexikográfiai módszere (Fil. Közl. II: 231. kk.); mindkettő gazdag szakirodalmi utalással.
- [16] Vö. Az ErtSz próbafüzetét.
- [17] *Zolnai Béla* szíves figyelemztetése alapján.
- [18] A szónak összetett vagy egyszerű voltára nézve nem az etimológiai szempont, hanem a mai nyelvi tudat, ill. a költő írásmódja szolgál alapul. Vö. *Deme*, Nyr. LXXX: 297.
- [19] Vö. *Deme L.* Helyesírásunk időszerű kérdései tanulmánygyűjteményben, 1955: 31.
- [20] Vö. *Országh L.* Nyr. LXXVII: 405.
- [21] Vö. *Hadrovics L.* Megjegyzések, Nyr. LXXX: 231.
- [22] Különösen az irodalomtudomány szempontjából nyújt itt hasznos tapasztalatokat a JuSz.
- [23] Egyáltalán fontosnak tartjuk, hogy a JuSz — és az utána remélhetőleg napvilágot látó többi egyéni szótár is — nem szolgai módon, de alapvonásaiban csatlakozzék az ErtSz szerkesztési elveihez és gyakorlatához. Készülő, tervbe vett és még ezután tervezendő szótárainknak együttesen kell tükrözniük egy azonos alapelveken nyugvó, egységes rendszert.

Időközben a Goethe-szótár szerkesztőségétől értékes anyagot kaptam. Ennek tanulságait azonban itt még nem hasznosíthattam.

II.

(Próbafüzet).

Ez a próbafüzet harminc vers anyagából készült. Az 1—25. számmal jelzett versek teljes szóanyagát tartalmazza a-tól f-ig, a 200—203. és 225. sz. verseknék pedig azokat a szavait, melyek már az 1—25. sz. versekben is előfordultak.

A feldolgozott versek a következők:

1. Magyar népem	16. Költők
2. Credo	17. Kossuth nóta
3. Gotterhalte	18. Epifánia
4. Anakreoni dal	19. A Himnusz
5. Flórica	20. Félúton
6. Fehér Anna	21. Filológia
7. Himnusz az emberhez	22. Gályarabok
8. Haza	23. Szabad hajók
9. Édesanyám	24. Vándordal
10. Méunier	25. November altatója
11. A csavargó dala	200. Babona
12. Anyóka	201. Jönnek-e még?
13. Primitiva	202. Dicsőség

14. Magány
15. Mátyás király
(1—25. a M. Klasszikusok sorozat — 1953; 200—225. J. Gy. összegyűjtött versei Szukits kiad. 1943. alapján).

203. Mert későn jöttem
225. Csöndes panaszok (I., II.)

Felhasznált rövidítések:

átv	átvitt értelem(ben)	Ld	lásd
fn	főnév	mo	mondat
i	ige	néve	névelő
ik	igekötő	névm	névmás
kapcs	kapcsoló, -atos	nyomsz	nycmosító szó
kérsz	kérdőszó	Vö	vesd össze
kiem	kiemelt	számn	számnév
ksz	kötőszó	St	stilisztikai sajátosság

Egyéb jelek:

—	a címszót helyettesítő jel
— —	az első szóelem ismétlődésének jele
/	a szóelemeket megkülönböztető jel
xx	új csoport kezdetét jelölő jel

ablak Az —ot kitárom 200/2, Az —on kinyílnak a nagy, csodás jégvirágok 12/13

ad Ezért nem — nekem új ígét semmi szótár 203/7, —tam egy ifjúságot 202/9, Bécs—ta 3/4, Ő mind nekem —ta 2/29, Neked mit —jak, Anna 202/5, —junk írt rája 2/5
— —ta isten—

ág ő is —ról szakadt 11/15 xx arany—, pálma—

agy lázas — gyal Jöttünk ide 16/5

— —**velő** égő — —mbe rögtön 3/14

ágy Lent pihent már a nagy, nyirkos —ban 11/2, —ába ringatta 18/20 xx (St) —a ne lenne embernek —a 18/15

áhítat fölteszem rá büszke —tal 9/12

ahol (Vö. hol) abban az utcában, — én 11/7

ajak dalolta ajkam 19/1, xx dúdoltam ott fáradt —kal 19/9, szebb A tört sóhaj a haldokló —ról 3/17, Nézd . . . a dactól görbe ajkat 15/2

akar ha Isten úgy —ja 1/6, Mert a jövődöt lángolón —ja 15/8

aki (Vö. ki) — küldi, mind halálra sárgul 1/11, Az ember, — gyöngé 2/11, Szegény diáknak nézett, — árva 21/3, Ti lelkek, —k . . . égtek 20/1, Miénk, —k ma . . . vagyunk 20/9

akkor Tavaszt nem láttam — én soha 21/8

alá Egy Gauguin-kép — 13/C

alatt A lesült fák — 13/6, a vén ég — 25/3,7, Tükre — 25/4

áld Én —om miatta 9/30

— —ás Ott az — csűröd közepében 1/2, (= búza) A kis Tiszára hulltak az —ok 18/11

— —**ott** te — 19/14, Bús özvegységnek — hordozója 9/7

alkotás ez — mind 10/11, ami — még 9/14

áll Szép szál legény — künn a ház előtt 5/9, Egyik sarokban feketében —
 — egy-bús anyóka 12/9; Ó, emberek, —junk a sorba 2/2 xx Csak egy
 — zenét-nem —hattam soha 3/9
 — —ít-meg—
álmatag Mely —on tovahalad 13/5
álmatlan (St) — álmom szigete 13/12
álmod/ás Üdvözlégy — 22/3
 — —ni — vágyik e lusta föld 16/4
 — —ó Reményeink a fecskék —k, lázadók 22/19
 — —ozni S — az alvó föld szívéen 8/12
 — —ozva távol zenén — 14/6
 — —va — lustán fényről, színről, égről 14/11
álmos —an, szabadon 13/3
alól a hant — 19/4
álm az élet — 20/8, Egy pajtasom volt csupán, az — 11/11, Hogy ennyi
 fény, csönd, ennyi forma, — 10/13, az álmaim kivesztek 9/17, xx
 Annát álmomba láttam 200/16, xx magyar álmok 17/7, Beteg álmaiért
 203/14 xx (St) Álmatlan álmom szigete 13/12
 — —regiment Bámul egy —re 17/12
altató November —ja 25/C xx —nótát 11/9
alvó az — föld 8/12
ámde Ó, szép a zene, mondják, — szebb A tört.sóhaj 3/16
amely (Vö. mely) A tört.sóhaj a haldokló ajakról, — a szabad hazáért száll
 3/18, ez alkotás mind, — a művész bús díszére válik 10/12, az égi
 lázban, —ben annyi gyönyör 10/6, 3/29, Csak egy zenét, —től lomha
 vérem 3/10, 13
ami (Vö. mi) És lesni, — titkon háborog 20/6, S örök robottá, — alkotás 9/14
amíg (Vö. míg) Hogy — lelked fényt vet 10/15
ámulva — néz 5/8
anakreóni — dal 4/C (a dalköltészet egyik neme; játszi könnyedség, derűs
 gondtalanság jellemzi)
Anna Fehér — lelkem 6/1, C Neked mit adjak, — 202/5, 13 —át
 álmomba láttam 200/16
annyi — minden érte 9/25, Amelyben — gyönyör s — gyász van 10/6, fényt
 vet — árnyra 10/15, széppé tenni — rútat 10/9
ánya —ám, fölnézek a te homlokodra 9/8 xx A szűz — fiának 202/2 xx
 édes—
anyóka — 12/C, Egy bús — 12/10
apa Az — ámat én sohasem láttam 11/1, Az — ámtól nem kell szégyenel-
 nem 11/13
áradás szűnjenek a szilaj —ok 18/12
arany —at, mirrhát ámbrát Áldozának 202/3, xx S —ba vonta e tarolt vidé-
 ket 10/4
 — —ág Te sírba hervadt évek —a 202/16
 — —hangú S ez —, olvatag daloknál 16/13
 — —kincs Melyek arany s szénkincsüket kitárják 10/2
 — —os — hajakat 201/11
arc vérem —omba szökkent 3/11

arkangyal S lángkarddal int a szomorú — 16/8
árny. 1. (= árnyék) Kutya vonít az —ban 200/4, Oly hosszú rémes. —am 200/14, a járók —a száll át, 2. (= szellem) én is szürke. —ra válnék 9/16, sorsunk —a vár ránk 16/6, bánatok —a nyom 8/14, 3. (= sötét-ség) fényt vet annyi —ra 10/15.
 —**ék** Végigterülni jegenye —án 8/11
árva aki — 21/3, —ák, özvegyek Hangos keserve 3/21, És érted lettem olyan — 9/20. xx (= elárvult) —án borongott 18/2, —án révedjek én? 23/16
asztag A bánatos és barna —ok 25/1, 5, 9
át/jár Míg a nem ismert mámor üdve jár át 9/4
 —**ködlő** (St) A múlt ködén átködlő cimborá 21/18
 —**száll** Füstös falon a járók árnya száll át 14/4
átkozott — a csókod 6/29
átok Kivert egy — zsvajba, kacajba 8/17
avar (átv.) fölgújtja a bús magyar —t 15/7, xx Már jártam e rött —on 13/1, 8/16
avitt (elviselt, kopott) Minden oly szürke, bágyatag, — 14/3
az (névm.) — a nótá 17/5, 14; 8/6, 8, — a lusta lámpa 12/2 xx abban az utcában 11/6, arra a kaszára 1/4 xx (St) Nyugatra tart ez, — keletre tér 12/6
 —**óta** egyre járja még — 17/6, Más nóták jöttek, hej, — 17/13
 —**után** — felejts el 6/32, Hogy — ... csak kanyarogjon 18/13
áz/ik Az őszi csönd ölen kallódva —nak 25/2, 10
bágyatag Minden oly szürke, — 14/3
baj De belőle —a másnak támad 1/7, xx Míg írt kutat a vérző pór —ára 15/13
bámul De a legény büszkén merengve — egy álomregimentre 17/12
bánat A lelke: — 9/25, Sötét marad a — és a banya 10/16, xx Az én rokon-talan, nagy —om 8/8, xx ily mély —ot 5/11, 13/16, kései —ban 11/8, szép, konok — 17/19, A titkos —ot 203/2, el nem mondott —át 9/32, nem ismert —ok árnya 8/14
 —**os** — rónák 8/20, A — és barna asztagok 25/1, 5, 9
bánya Sötét marad a bánat és a — 10/16
bár (ksz) — Bécs adta 3/4,5, — klasszikusnak mondják 3/19, — fájna 9/17, — csukva hallgat 15/3, — életünk vak 22/10, — fogva tart 22/14
 —**mi** —t is hazudnak 10/10
barázda A könnye —áin leszivárog 12/11
barna e — csapat 13/4, Nagy — legény 17/2, A bánatos és — asztagok 25/1, 5, 9
báró És bennük buta —k 4/3
batár Robognak a —ok 4/2 xx —ok mélyin ülni 4/6
bátya Édes —ám 6/25
be/fed ha — az árok 11/19
 —**havaz** Hó be —ta 18/3,
 —**hun**y —d be szemed szép csillagom 6/23
 —**takar** lassan —ja a homály 12/12

—tel/ik —t a könyvek nagy, komoly sora 21/16
 —(nyomsz) — jó volna 13/14; — irigyellek 23/21, Ő — szeretlek; —
 sajnállak 17/20
Bécs — adta 3/4, — felől jön 1/, 1/9
 —i — rongy lesz 1/10
Beethoven — ...elragad 3/4
béke Tiétek a — 24/13
belőle De — baja másnak támad 1/7
béna Ti néma, — nóták 4/17, 20
benne — sok dal 9/22, Mi — szín, fény 9/30, xx —ük buta bárók 4/3, xx
 te—d
bérc Kárpátok —én ültem 19/11
bér/ház Ismeritek a —ak magányát 14/1
beteg bordám oly — 23/6 xx — könnyel 23/23, — álmaiért 203/14 xx
 —en, búsan tovább éltem 9/27
bilincs kezünk —be verve 22/2
bitó —k, —k és hóhérok s lakájok 3/15
biztat És temetőknék süppedt árka — 20/11
boldog a — Családi szoba 24/9, — szabad hajók 23/2, végtelen, — mezőség
 23/11
bor Folyik a — 4/10
borda —ám oly beteg 23/6
borong A vonat füstje a földön — 8/4, Árván —ott a kis-Tisza képe 18/2
 ——ő A lelke: lelkem. Mélázó, — 9/21
borús a — szavakban 19/3
bú ringatott a —ban 11/4
Budapest —, ez a nagy, világi dáma 21/1
búg Ezer év újjong, — a hant alól 19/4 xx össze-
buja e — vadon 13/2
buj/ik Horatiust Scaliger jegyzetével —tam 21/14
bús Egy — anyóka 12/10, xx a — magyar avar 15/7, a művész — díszére
 10/12, a Korvinák — diákja 21/17, — falát 22/15, e — imádságot 19/1,
 Egy-egy titáni — munkást 10/7, — özvegysegnék 9/7, hazám — réve
 23/22, — testvéretek 8/20, — utamra 9/18, a — vasárnapot 14/5, xx
 Lassan, —an leszáll reánk a köd 16/1, betegen, —an tovább éltem 9/27
 ——lakodó egy-két szelíd —t így is megigéztem 225/18
buta — bárók 4/3
büszke — áhítattal 9/11, — gyönyörűség 23/9, — szenvedésben 19/7, xx —
 kupolát 7/17, A mártíromság — pálmaágát 9/2 xx a legény —én, me-
 rengve
Cézár —t csodálja
cifráz Egy szál cigány ugyan —za 17/3
cigány Egy szál — 17/3
cikázik a szégyen és harag kettős villáma — szememben 3/12
cimbora A múlt kódén átködlő — 21/18
Citere (sziklás sziget, ahol a hagyomány szerint Aphrodite—Venusz istennő
 létesült a tenger habjaiból) 13/11
Cloé (= Chloë, az istenné avatott anyaföld) 21/15
Credo (hiszem, hitvallásom) 2/C

csak — egy zenét 3/9, 10, 13, — a végsőt 11/12, — egy pillanatra 6/24, —
 meddő győzelem 10/14, xx — kanyarogjon 18/14, Tarsd — készen 1/6,
 Egy palotája szeretett — engem 21/5, xx csupán — Téged kereslek 9/6
családi — szoba 24/10
csapat És rokonom e barna — 13/, Alusznak mind a rontó —ok 225/5
csarnok A könyvek dohos, ódon —a 21/6
csattan Csók — néha, néha 4/11
csavargó —, semmiházi lettem 11/14 xx A — dala 11/C
csend (Vö.: csönd) a siri — 3/22
csillag A távolba nézünk, Meg a —okba 24/8 xx Hunyd le szemed szép
 —om 6/19, 23
csoda S az élet, e — 201/3, xx Űj —át hoznak 201/14 xx (St) Nagyon sok
 szép —át, nagyon sok mély —át 201/1
 — —ál Cézárt —ja 15/10
 — —ás A tenger oly — 22/1 xx a nagy, — jégvirágok 12/14
 — —szellem Istent teremő — 7/8
csók Átkozott a —od 6/29 xx (St) — csattan néha, néha
 — —ol Engem nem ölelt, nem —t soha 21/2, xx —ják fény és fellegek
 — —olni — és örülni 4/7
csönd ennyi fény, —, ennyi forma, álom 10/13, xx Szerelem, harc és élet
 —je ez 225/10, Nagy tengerek mély —je 225/1 xx És én e —ben, rév-
 ben 23/15 xx Az őszi — ölén 25/2, 10
 — —es — panaszok 225/C, a —, holdas égre 225/16 xx (St) a vize — szé-
 pen Csak kanyarogjon 18/14
 — —esedés el—
csukva — hallgat 15/3
csupán én — csak Téged kereslek 9/6, Egy pajtásom volt —, az álom 11/11
csűr —öd közepében 1/2
dac a néma —ban 19/7, a —tól görbe ajkat 15/2
 — —os — fejem 7/4
dagály veri búz falát a végtelen —a 22/16
dal Anakreoni — 4/C, És benne sok — él 9/22, Az éghez oly közel járt a ma-
 gyar — 19/10, xx Haláltánc a mi legszebbik —unk 20/12 xx A csavargó
 —a 11/C xx Most próbálom a —t 11/17, Nekem a —t a gyárak dúdol-
 ták 11/10, E —t dúdoltam 19/10, Zizegni hallod halk eső —át 14/13 xx
 És el nem sirt könnyűit —ba sírom 9/31 xx Újjongó —lal 9/12, ez
 aranyhangú, olvatag —oknál 16/13 xx Hittel hadd harsogom —om
 7/2 xx vándor—
 — —ol nem tudtam még, hogy mit — 19/2 Már —nak az út mentén a nyár-
 fák 8/1, E búz imádságot —ta ajkam 19/1
 — —olni Miért, kiért — 4/18
 — —olva Mi megyünk — 24/15 xx el—
dáma ez a nagy, világi — 21/1
de (egyszerű szembeállítás) rejtegeti mélyen, — én szeméből valahogy ki-
 nézem 9/24, A nyelvünk idegen, — ez a mély bánat rokon velem 5/16,
 Mikor nem tudtam még, hogy mit dalol, — éreztem 19/3, Valaki néma
 lesz, hideg, halott, — egyszer harcos volt 225/12, És virágaim is elher-
 vadók, — volt. babérom 225/9 xx (megengedés) Bár fogva tart a gálya,

— veri. bús falát a végtelen dagálya 22/15 xx (megszorítás) Egy pajtásom volt csupán, az álom, — már ezt is csak a végsőt várom 11/12 xx (meglepő hozzátoldás) Vihar lesz, ha Isten úgy akarja, — belőle baja másnak támad 1/7, Egy könnye tör rőt szempilláira, — én megértem mit mond 5/18, Alusznak mind a rontó csapatok, — kardjuk azért acél 225/6, A ti világotok az én világom, — én most rab vagyok 23/4, Elég is volna már a jóból, — a legény büszkén, merengve Bámul 17/11, 17/15 xx (záró tétel bevezetése) Miénk az élet és az élet álom, Miénk, akik ma keresők vagyunk! — így, lápok lángja pislog... 20/10, Es elmereng olasz kéz remekén: — garaboncásként viskókba járva 15/14, 15/12, 18/17

delelő —n lomhán mélézgatni 8/10

derű Üdvözlégy szín, — 22/11 xx elfog a — nosztalgiaja 14/12

diadalmas Te halálban is — 7/25

diák a Korvinák bús —ja 21/17 xx Szegény —nak nézett 21/3

Diána (római istennő) Gyönyörű — 6/20

dicsőség — 202/C, Ha lesz — 9/1, S ha kápráztattá foszlik a — 9/13 xx — neked, Anna 202/13 xx a — koszorúja helyett 9/9

dísz a művész bús —ére válik 10/12

dohos A könyvek —, ódon csarnoka 21/6

Donatello (olasz szobrász 1386—1466) 15/1

dúdol E dalt —tam ott fáradt ajakkal 19/9, xx Nekem a dalt a gyárak —ták 11/10

Duna a —ba lassan vigye 18/16

e (= ez) — barna csapat 13/4, — buja vadon 13/2, — csoda 201/3, — lusta föld 16/4, — nagy feledés 13/7, — szív 25/12, — vágy 203/16, — három szent királyok 202/11 xx — bús imádságot 19/1, — dalt 19/9, — csöndben 23/15, — földön 2/9, — homokon 13/15, — rongyos világból 11/18, — rőt avaron 13/1, — tájon 20/7, — gyászodú lakói xx (St) szemeim, — nagyok és — mélyek 201/2

— — (kérsz) Nem fájt-e 10/9, 11, Jönnek-e még 201/C, 9, 13, Tudjátok-e 7/6

ébred Míg zöldes és lilás pompában —t A nagy körútak újjongó sora 21/9

— —és És fázós —t hoz 201/8

édes — bátyám 6/27, — magyar népem 1/1, xx — fuvoláját 201/12

— —**anya** —ám 9/C, — ám ringatott a búban 11/4

ég (fn) Füstös az — 11/6 xx Kacagó kék eget 201/11, új örömek egét 201/14 xx Az —be lendül 7/18, száll az —be 3/18, holdas —re néztem 225/16, a titkos —re nézve 16/11, az —hez oly közel 19/10, a vén —alatt 25/3, 7, xx végzetem egén 203/3 xx Álmodva lustán fényről, színről, —rül 14/11 xx — és föld viharja 7/14, A tenger és — harsogó határán 23/19 xx (St) Mely ölmos szárnyán kóválygott az —nek 16/10

— —**i** az — lázban 10/5

ég (i) Mikor szent Elmó lilás tüze — 23/18, Mester, szíved, mely ős tüzekben —ett 10/3, Meg az a lusta lámpa —ne jobban 12/2 xx Ti lelkek, akik fehér fényben —tek 20/1 xx ki—

— —**et** Nap —i 7/13

— —**ő** — agyvelőmbé 3/14

egy (néve) — Gauguin-kép 13/C, Bámul — álomregimentre 17/12, Kivert

- átok zshivajba, kacajba 8/17, — könnye tör rőt szempilláira 5/17, — szépleány, szegény Meghalt 5/4, És minden vergődésből — szobor vált 10/8, Vár mindegyikre — táj, — fedél, Vagy — sírdomb 12/8; áll — bús anyóka 12/11, Tavaszába — szebb világnak 17/8, Várok — új tavaszt 23/24, xx (St) Adtam — ifjúságot, — életet, — lelket 202/9, 10
- (számn) — pajtásom volt csupán 11/11, Hunyd be szemed ... Csak — pillanatra 6/24, — palotája szeretett csak engem 21/5, — szál cigány ugyan cifrázza 17/3, Csak — zenét nem állhattam soha 3/9, 10, 13,
- **egy** — titáni, bús munkást kiformált 10/7,
- **két** — szelíd búslakodót így is megigéztem 225/17, — szegénynek ... vigaszt muzsikáltam 225/20
- **edül** Kárpátok bércén ültem — 19/11
- **hangú** Tisza vizének — magányán 23/5
- **ik** — sarokban 12/9
- **kedvű** ily mély bánatot, Ily hangtalant, —t és merőt 5/12
- **koron** Amelyben — elveszett 3/23
- **re** Mely — járja még azóta 17/6
- éj** S mért jó korai — 203/4, nem ad nekem új ... vágyakat az — 203/8 xx Ezért volt fagyos minden virág az —ben És magányos az — 203/11, 12, Mi lobog az —ben 6/17, 21
- **jel** Meghalt az — 5/4
- **szaka** Halálos — 200/13, Különös — 200/1, az őszi —át 14/9, A színes —ában 4/1; 4 Talányos — 200/9, Hűvös, mély — 200/5, a vihar —áján 23/17
- éjt** Engem rabul —ett a felsötétes, Mély titkokat zsongó könyvtárszoba 21/12
- él** (i) És benne sok dal — 9/22, xx A végeken, hol nagy magányban —tem 19/5, S míg én betegen, búsan tovább —tem 9/27, xx (St) Hogy —jek, —jek, —jek 4/24
- el/borulás** —ok fiának születtem 8/13
- **csöndesedés** És testvérem e nagy feledés ... — 13/9
- **dalol** El nem —ja 9/23
- **enged** A kezem közt van már —ném Isten neki 6/11
- **ért** (= megért) Az a tájék, mely —ette mindig Az én rokontalan, nagy bánatom 8/7
- **felejt** Tégy síromra őszi rózsát, Azután —s el 6/32
- **fog** S míg — a derű nosztalgiája 14/12
- **heverés** És testvérem e nagy feledés, elpihenés, — 13/8
- **jön** Jöj— el már a ti országotok 20/3
- **megy** mire innen — 1/10
- **mereng** És — olasz kéz remekén 15/11
- **mondott** És el nem — bánatát megírom 9/32
- **múlás** Tükre alatt az —nak 25/4
- **nyugszik** S —ol fáradt gyásszal, összefázva 14/14
- **olt** Életszomjam nem —om el soha 21/20
- **pihenés** És testvérem e nagy feledés, — 13/8
- **ragad** (átv) Beethoven, bár Bécs adta, — 3/4

—**sír** (St) És el nem —t könnyűit dalba —om 9/31
 —**szánt** Néhány — szív 16/12
 —**száradt** Mint — kóró. 8/19
 —**varázsol** S Wagner, bár lelke német, — 3/5
 —**vesz** Amelyben egykoron —ett 3/23
 —**visz** — néha e rongyos világból 11/18
elég (szmn) — is az nekem 6/8, — is volna már a jóból 17/10, Mikor vil-
 lámok ujjongnak: — 23/20
eleje ősz —én 18/19
élet S az —, e csoda, előttem oly sekély lett 201/3, Miénk az — és az —
 álom 20/8, Ha ünnepelnek s megszeret az — 9/3, Bár —ünk vak itt
 lenn 22/10 xx Sarcol a rögből —et 7/12, Adtam egy ifjúságot, Egy —et
 202/10. Nekem is volna jussom, Az —et ölelni 4/14, 15 xx Szerelem,
 harc és — csöndje ez 225/10, Az — igricének 4/22
 —**bál** Mások csárdást húztak hangos —ban 225/19
 —**szomj** —am nem oltom el soha 21/20
ellen vasvégzet — 7/9, a hatalma — 9/4
Elmo (a légköri elektromosság kisülésének egyik módja; főleg az árbócok
 csúcsain észlelhető) Mikor szent — lilás tüze ég 23/18
előtt a ház — 5/9 xx —em oly sekély lett 201/3
ember Az —, aki gyöngé, téved 2/11, Ó —, én hiszek tebenned 7/21, 22,
 2/2, Tudjátok-e, hogy mi az — 7/6 xx Himnusz az —hez 7/C, 1, —nek
 ágya 18/15
én (mokezdő) — mindig a csöndes, holdas égre néztem 225/16, — egy-
 két szegénynek. A végeken vigaszt muzsikáltam 225/20, — áldom
 miatta 9/30, — hiszek tebenned 7/21 xx (ksz után) és — nem mehetek
 23/8, De — szeméből valahogy kinézem 9/24, De — megérttem 5/18,
 23/4, Ahol —, mint lápvirág fakadtam 11/7, S míg — betegen, búsan
 tovább éltem xx (kiem morész után) Az apámat — sohasem láttam
 11/1, 5, Fölcsillanó szemekkel — csupán csak Téged kereslek 9/5,
 Nem láttam — még ily mély bánatot 11, 9, 21/8, Ezért nem lát-
 tam — a szüzek seregében 203/9 xx (mo végén) Mert későn jöttem
 — 203/1, 4, 8, 12, 16, Szokatlan vagyok — 5/7, Könnyezve nézem —
 201/6, Mint szeretlek — 7/22, Félős részvétellel visszanezék — 5/14 xx
 (St) Ha — is — is szürke árnyra válnék 9/16, És — e csöndben, rév-
 ben vesztegeljek, Árván révedjek — 23/15, 16, Magányos puszták
 fiának születtem, Delelőn lomhán mélézgatni, — 8/10 xx Az — ro-
 kontalan, nagy bánatom, 8/8, A ti világotok az — világom 23/3
ének A kis Tiszát szentelte meg az — 18/9 xx szüzek vig —ét 201/12
 —**el** S e három szent királyok —nek 202/12
 —**elget** Nagy, barna legény — 17/2
 —**elni** — próbál 16/12
 —**elve** Ujjongna sírva, — 17/18
engem Szeress — 6/3, 15, — rabul ejtett 21/11, — nem ölelt 21/2, — ha-
 zám bús réve ittmaraszt 23/22, Egy palotája szeretett csak — 21/5,
 Mikor — ... édesanyám ringatott 11/3
ennyi Hogy — fény, csönd, — forma, álom 10/13
epifánia (= megjelenés; a vízkereszt ünnepének görög neve) 18/C

épít Mint — büszke kupolát 7/17 xx (Vö.: épül)
 epítáfium (= sírfelirat) —ok ti 4/19
 épül Ugaron —t tündérpálotája 15/9 xx (Vö.: épít)
 ér (i) Annyi minden —te 9/25
 érc/akarát Az égbe lendül lelke, karja, Kőhomloka, —ja 7/19
 ——izmu rőt múltunk — magyarja 15/5
 érez —i, hogy mily nyomorult, szegény 15/14, De —tem, hogy a borús
 szavakban 19/3, Mit érzett, mikor az égi lázban 10/5 xx (Vö.: érző)
 erő Ti —től, ti szépségtől kevélyek 20/2
 —s Legyen — 2/12
 ért Plutarkot —i 15/10 xx meg—
 érte szenvedett —m 9/28, —d rajongtam, És —d lettem olyan árva
 9/19, 20
 érző minden — szív 3/8 xx (Vö.: érez)
 és (szókapcs) Szorong — vár 12/4, imádkozott — szenvedett 9/28, csó-
 kolni — örülni 4/7, járni — lesni 20/6, harcos volt — hárfá volt
 225/12, álmodás — vágyak 22/4, a bánat— banya 10/16, ég — föld
 7/14, fény — fellegek 7/15, harc — élet 225/10, jég — hinár 23/23,
 pénz — öröm 21/4, szégyen — harag 3/11, A tenger — ég 23/19, xx
 bánatos — barba 25/1, 5, e nagyok — e mélyek 201/2, orosz — oláh
 18/6, vak — kegyetlen 2/3, zöldes — lilás 21/9 xx Hangos keserve —
 a síri csend is 3/22, Új csodát hoznak — új örömök egét 201/14 xx
 (mokapecs), Nap égeti — túske marja 7/13, Plutarkot érti — Cézárt
 csodálja — elmereng olasz kéz remekén 15/10, 11, Miénk a veszély
 —Miénk a világ 24/1, 3, 13, Miénk az élet — az élet álom 20/8,
 könnyezve nézem én — zaja fáj nagyon 201/6, A tenger azért ten-
 ger — ragyog 225/3, 6, érted rajongtam, — érted lettem olyan árva
 9/20, De így, lápok lángja pislog — temetőknél süppedt árka biztat
 20/11, robognak a batárok — bennük buta bárók 4/3, lelkem. Mélázó,
 borongó — benne sok dal él 9/22, Ágya ne lenne embernek ágya —
 a Dunába lassan vigye vágya 18/16, Ezért volt oly fagyos minden vi-
 rág az éjben — magányos az éj 203/12, most próbálom a dalt — a
 mámor Elvisz néha 11/17, Tudom már sorsom átkát ... — hogy
 miért nincs remény 203/2, 201/8, Melódiát vén verklitől hallgatok
 — fázós ébredést hoz nekem mind a reggel 201/8, 21/15, 10/8 xx (St) —
 el nem sírt könnyűit dalba sírom — el nem mondott bánatát meg-
 írom 9/31, 32, — hervatag hajamban a babér — virágaim is elher-
 vadók 225/7, 8 xx (= de) Ti a titokzatos távolba jártok — én nem
 mehetek 23/8 xx (mokezdő) Kis falu. Oláhok fészke. — a közepén
 zsupfódte házban egy szép leány 5/3, Táncolni hullámok tornyos he-
 gyén — én e csöndben, révben vesztegeljek 23/15, Nem hallgatott a
 prédikációra, — ősz elején ó, az istenadta Görög pópá lányát ágyába
 ringatta, 18/20, 9/11, 19/12, 18/5, 13/4, 7
 eső halk — dalát 14/13
 év Ezer — újjong, búg a hant alól 19/4 xx Te sírba hervadt —ek Arany-
 ága 202/15
 ez (Vö.: e) — ő 15/5, Szerelem, harc és élet csöndje. — 225/10, Nyugatra
 tart —, az keletre tér 12/6 xx Budapest, — a nagy világi dáma 21/1

xx De már —t is csak a végsőt várom 11/12 xx nem fájt-e, hogy —
 alkotás mind 10/11, — ismerőst magasztalom 7/5, S — aranyhangú,
 olvatatag daloknál 16/13, Minden tüzet felfűtik — odúnak 16/10
ezer — év 19/4
fa A lesült fák alatt 13/6 xx nyár—, platán—
faj —om keserve 19/8
 —ta magyar —ám lelke 17/17
fáj és zaja — nagyon 201/6, Nem —t-e széppé tenni annyi rútat 10/9, 11,
 Bár —na, hogy az álmaim kivesztek 9/17
fakad Ahol én, mint lăpvirág —tam 11/7
fáklya A halottas — 6/18
fal (fn) veri bűs —át 22/15, fűstös —on 14/4
falu Kis — 5/1 xx a — népe 18/1
fárad S e szív megint halálra —t 25/12
 —t — ajakkal 19/9, — gyásszal 14/14, — inakkal 16/5, — szemével
 5/13
fázós — ébredést 201/8
fecske Reményeink a —ék 22/18
fedél Vár mindegyikre egy táj, egy — 12/7
fehér — Anna 5/C, 1 — László 6/9, 22, 27, xx — fényben 20/1, — nevével
 21/15, — őszirózsa 6/2, 14 xx a temetők —ek 200/12
fej Dacos —em meghajtva 7/4, Fehér László —e 6/9 xx —emre fonja 9/1,
 rászakadt —ére 9/26
fekete —ében áll 12/9 xx a — felleg 1/9
fel (ik; Vö.: föl)
 —fűt Minden tüzet —ik ez odúnak 16/10
fél/ős — részvétell 5/14
 —sötétes a — Mély titkokat zsongó könyvtárszoba 21/12
 —szem Mélázó — 19/14 xx Ki —ével a jövőbe látott 19/13
 —út —on 20/6
feledés És testvérem e nagy — 13/7
felett lelkem — 19/6
felleg jön a fekete — 1/9, Csókolják fény és —ek 7/15
felől Bécs — 1/9, a költő — 19/12 xx Nem tudsz —ük 17/16
fény Csókolják — és fellegek 7/15, Mi benne szín, — 9/30, Hogy ennyi —,
 csönd, ennyi forma, álmom 10/13 xx lelked —t vet 10/15, fehér —ben
 20/1, Álmodva lustán —ről, színről, égről 14/11
 —lő mily —, mily setét 15/4
fészek Oláhok fészke 5/2
fia A por és végtelen — 7/7 xx Elborulások —ának születtem 8/13, 9,
 A Szűz Anya —ának 202/2
fiatal — halottam 6/28
filológia (egy nép szellemi életével — főleg nyelvével és irodalmával fog-
 lalkozó tudomány) 21/C
finánc osztrák — szemét veti rája 1/3
Flórică Hol —, szép — halott 5/10, C
fogva Bár — tart 22/14
fogy A gyertya — 17/9

folyik — a bor 4/10
fon mely fejemre —ja A mártiromság büszke pálmaágát 9/1
forma Hogy ennyi fény, csönd, ennyi —, álom 10/13
forradalmas Te végzetes, te — 7/24
foszlik S ha kápráztattá — a dicsőség 9/13
föl (ik; Vö.: fel)
 — — **csillanó** — szemekkel 9/5
 — — **enged** — sorsunk nagy köszívűsége 16/14
 — — **gyújt** Ki —ja a bús magyar avart 15/7
 — — **néz** Anyám, —ek a te homlokodra 9/8
 — — **tesz** És —em rá büszke áhitattal 9/11
futóhomok Már száll a szélben a — 8/2
füst A vonat —je a földön borong 8/4
 — — **ölő** A — lilás tömjéne 18/7
 — — **ös** — az ég 11/6 xx — falon 14/4

СЛОВАРНАЯ ОБРАБОТКА ПОЭТИЧЕСКОГО ЯЗЫКА ЮХАС ДЬУЛА
 (Проект и опытная брошюра)

Л. Бенке

С точки зрения языкознания, главным образом стилистики (и других наук) имеют большое значение те словари, которые обрабатывают запас слов какого-то писателя (поэта). Задаaniem такого словаря являются а) выставление всех слов данного поэта, б) распознавание оттенков значений слова, в) уяснение грамматического (главным образом синтаксического) употребления слов, г) стилистическая оценка слов. Все это происходит с выставлением соответствующих примеров, хорошо избранной фразовой среды правильного группирования. В основе составления словаря Юхас Дьюла лежит находящегося в печати критического выпуска. Словарная обработка происходит на основании литографированных отрывков текста. Заглавные слова словаря включают все употребленные поэтом слова, в том числе имена собственные, иностранные слова и т. п. Ибо словарь одновременно является индексом. Составление словарных статей происходит с учетом выше указанных четырех основных точек зрения, по обсуждению от случая к случаю.

DIE VOKABULARISCHE BEARBEITUNG DER DICHTERISCHEN SPRACHE
 VON GYULA JUHÁSZ (ENTWURF u. PROBEHEFT)

von
 L. BENKŐ

Vom Gesichtspunkte der Sprachwissenschaft, besonders von dem der Stilistik (ebenso wie auch anderer Wissenschaften) sind diejenigen Wörterbücher von grosser Bedeutung, die den Wortschatz eines Schriftstellers (Dichters) bearbeiten. Die Aufgaben solcher individuellen Wörterbücher sind: a) Aufzählung aller Wörter des gewählten Dichters, b) Absonderung der Nuancen in der Bedeutung, c) Beleuchtung der grammatischen (bes. syntaktischen) Verwendung, d) die stilistische Bewertung der Wörter. Das alles wird durch entsprechende Beispiele, durch richtige Gruppierung der sorgsam gewählten Satzumgebungen zustande gebracht. Der vokabularischen Bearbeitung liegt der Text der in Kürze erscheinenden kritischen Ausgabe zugrunde. Die vokabularische Bearbeitung geschieht auf Grund der vielfachsten Einzelteile des Textes. Die Titelwörter des Wörterbuches umfassen alle vom Dichter verwendeten Wörter, inbegriffen auch die Eigennamen, Fremdwörter usw. Das Wörterbuch ist nämlich auch ein Register der dichterischen Sprache von Gyula Juhász. Die Zusammenstellung der Wortartikel geschieht mit Berücksichtigung der oben erwähnten Grundprinzipien (a—d) je nach den vorkommenden Fällen.